

Parckfarm © visit.brussels - Jean Paul Remy

EUROPA HELPT STEDEN IN TRANSITIE

Wat betekent dat voor het Brussels Gewest?

Wat zijn, nu meer dan driekwart van de Europese bevolking in stedelijk gebied woont, de prioriteiten en strategieën van Europa voor de steden en hun inwoners? Welke Europese teksten, programma's en financieringen sturen de stedelijke ontwikkeling? Hoe helpt Europa haar steden en wat doet Brussel met die hulp om haar territoriale transitie strategieën te bestendigen?

Deze editie van ABOUT speurt naar het verband tussen de stedelijke ontwikkeling van het gewest en het beleid van Europa, geïllustreerd aan de hand van de casestudy van het Kanaalgebied. Daarbij wordt ingezoomd op concrete projecten en de manier waarop de EFRO-fondsen in het Brussels Gewest worden ingezet.

ABOUT.brussels #06

November 2021

Redactie:

Alfredo CORBALAN

Alvaro DEFALQUE

Sandrine DE MEYER

Europese, internationale en intergewestelijke cel

Met medewerking van de Directie EFRO van Brussels International

Meer info:

www.perspective.brussels

Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

Steden hebben alle kaarten in handen

Meer dan de helft van de wereldbevolking woont in stedelijk gebied. En die trend wordt alleen maar groter. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voorspelt dat in 2100 zo'n 85% van de wereldbevolking in steden zal wonen (The Metropolitan century, OESO, 2015). Hoewel steden amper 2% van het grondgebied op onze planeet innemen, zijn ze goed voor 70% van het mondiale bbp en produceren ze 70% van de broeikasgassen die wereldwijd worden uitgestoten (UN-Habitat, 2016). Hoewel steden welvaart creëren, krijgen ze ook af te rekenen met sociale en ruimtelijke ongelijkheden die almaar groter worden.

Steden zijn zowel oorzaak als (een deel van de) oplossing van de grote wereldwijde uitdagingen van klimaatverandering en de overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Over de hele wereld en in Europa moeten steden een belangrijke rol opnemen om de duurzaamheidsdoelen van de VN en de Europese Green Deal te helpen verwezenlijken.

In heel Europa wordt nagedacht over steden die spaarzaam en bedachtzaam omgaan met hun ruimte, energie, verplaatsingen en afval. Tegelijk willen de steden ook de maatschappelijke en territoriale ongelijkheden aanpakken en omschakelen naar een economie die lokaler is en meer circulaire productiemethoden inzet. De Europese Unie (EU) onderneemt actie om ervoor te zorgen dat die transitie niet alleen lokaal vorm krijgt, maar op het volledige continent wordt uitgerold.

De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties: een nieuwe toetssteen voor stedelijke transitie.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Bron: <https://www.un.org>

BELANG VAN DE STEDEN: ENKELE CIJFERS

75%
van de Europese bevolking

85%
van het bbp van de EU

70%
van de tewerkstelling in de EU

70%
van de Europese wetgeving wordt door steden ten uitvoer gelegd

4%
van het Europese grondgebied

LEXICON

Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) - VN-Agenda 2030: in 2015 heeft de VN een Agenda 2030 aangenomen met 17 duurzame ontwikkelingsdoelen die tegen 2030 moeten worden gehaald. Die doelen geven gestalte aan de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: het economische, het sociale en het ecologische aspect. Eén specifiek doel draait rond duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11).
<https://sdgs.un.org>

Europese Green Deal: een reeks beleids- en wetgevingsinitiatieven die sinds 2019 door de Europese Commissie worden voorgesteld met als doel Europa tegen 2050 klimaatneutraal te maken.
https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl

Hoe steunt en stimuleert Europa steden in transitie?

De Europese Unie is zich goed bewust van de belangrijke rol die de steden vervullen. Haar optreden blijft op dat vlak echter beperkt, omdat ze geen officiële bevoegdheid heeft in stedelijke of territoriale aangelegenheden. Die vallen immers volledig onder de bevoegdheid van de lidstaten.

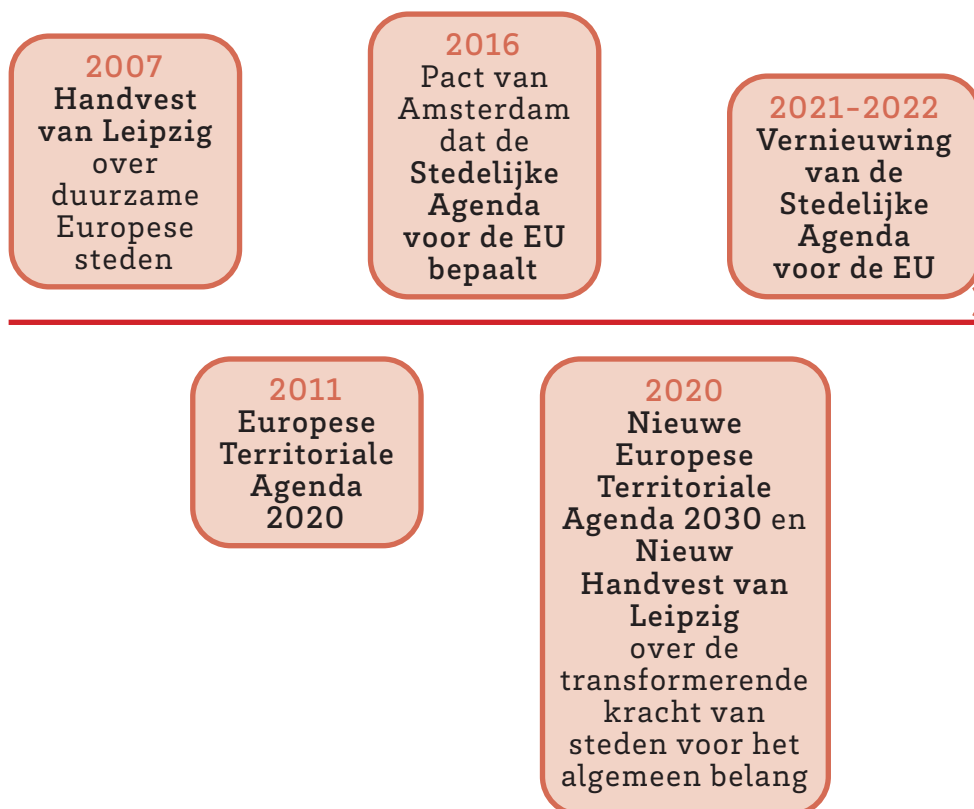
Volgens het subsidiariteitsbeginsel kan de EU echter acties die van invloed zijn op steden stimuleren, aanmoedigen of coördineren. Europa kan daarvoor drie belangrijke instrumenten inschakelen: belangrijke strategische teksten, wetgeving en steunprogramma's.

Die instrumenten worden op verschillende bevoegdheidsniveaus en doorheen verschillende instellingen ingezet. De lidstaten nemen strategische teksten aan waarin een gemeenschappelijk referentiekader wordt vastgesteld. Het Europees Parlement en de Raad van Ministers keuren regelgevingen, programma's en financieringen goed, die de Europese Commissie moet uitvoeren. Het Europees Comité van de Regio's vertegenwoordigt tot slot de lokale en regionale overheden. Het brengt adviezen uit die een invloed kunnen hebben op de wetgevingshandelingen die gevolgen hebben voor de steden en regio's.

Belangrijke strategische teksten

Al in 2007 werden in het eerste Handvest van Leipzig de basisbeginselen van duurzaamheid en integratie uiteengezet die aan de grondslag moeten liggen van het stedelijke ontwikkelingsbeleid van Europa. Door dit handvest te ondertekenen beloven de Europese ministers dat ze die beginselen op nationaal en lokaal niveau zullen toepassen en de steden zullen aanmoedigen om hetzelfde te doen.

Sindsdien werd het gemeenschappelijke Europese kader verder versterkt met een reeks handvesten, verklaringen en agenda's, waarbij steeds de rol van de steden voor de economische, maatschappelijke en territoriale verbondenheid van Europa wordt erkend:

LEXICON

Subsidiariteitsbeginsel: met dit beginsel wordt de voorkeur gegeven aan het lagere bevoegdheidsniveau zolang dat efficiënter kan optreden dan het hogere niveau.

Stedelijke Agenda voor de EU: een samenwerkings- en bestuurskader waarmee de steden meer bij de Europese beleidsvorming betrokken worden. Sinds de lancering van de agenda in 2016 werden 14 partnerschappen opgezet rond 14 thema's die belangrijk zijn voor de toekomst van de steden. Die partnerschappen brengen vertegenwoordigers van de steden, lidstaten, de Europese Commissie en andere belanghebbenden samen.
<https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda>

Handvest van Leipzig: het eerste **Handvest van Leipzig over duurzame Europese steden** werd in 2007 aangenomen. Het legt de basis voor een **duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van de Europese stad**. Een nieuwe versie van het **Handvest van Leipzig: "De transformerende kracht van steden voor het algemeen belang"** werd in 2020 aangenomen. Het herneemt de drie basisbeginselen van het eerste Handvest en bepaalt de drie dimensies van de Europese stad van morgen: ecologisch, sociaal en economisch voor een groene, eerlijke en productieve stad. Het nieuwe Handvest van Leipzig is het resultaat van een intergouvernementele samenwerking rond stedelijke aangelegenheden. Het werd voorbereid via informele werkgroepen bestaande uit enerzijds deskundigen en anderzijds de directeurs van de besturen die instaan voor de ruimtelijke ordening en de stedelijke ontwikkeling in de 27 EU-lidstaten.

Territoriale Agenda: hierin worden de prioriteiten van de lidstaten in verband met hun territoriale ontwikkeling uiteengezet met het oog op een brede ruimtelijke ordening (het Handvest van Leipzig spitst zich voornamelijk toe op de steden).

<https://territorialagenda.eu/home.html>

Een wetgevingsarsenaal

Hoewel de Europese Unie niet bevoegd is om rechtstreeks wetgeving uit te vaardigen voor stedelijke aangelegenheden, noopt de omvang van de uitdagingen haar ertoe om haar werking geleidelijk bij te sturen en de steden rechtstreeks te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van de regelgeving en beleidsmaatregelen die op hen betrekking hebben. Ze doet dat door **wetgeving vast te stellen in domeinen die al dan niet rechtstreeks een impact hebben op de ontwikkeling van de steden**. Dat blijkt uit de richtlijnen en regelgevingen op het gebied van milieu (habitat en vogels, waterkwaliteit, afval, Seveso-richtlijn) en energie (energie-efficiëntie, hernieuwbare energie).

En financiële programma's

Tegelijkertijd, en dit is ongetwijfeld het instrument met de grootste slagkracht, maakt de Europese Unie het via **haar programma's en fondsen** mogelijk om **concrete acties op het terrein** te financieren. Zo zal in het kader van het Europese herstelplan **750 miljard euro** steun worden verleend aan projecten en hervormingen die voorrang geven aan de ecologische en digitale transitie. De EU heeft voor de periode 2021-2027 ook vier structuurfondsen geactiveerd en heeft in totaal **392 miljard euro** (dit is 37% van de EU-begroting) uitgetrokken voor haar cohesiebeleid. Via fondsen en programma's als EFRO, ESF, ESPON, URBACT, INTERREG (om de bekendste te noemen) kan ze lokale en regionale projecten financieren met het oog op de stedelijke ontwikkeling op **maatschappelijk, ecologisch en mobiliteitsgebied, of op het vlak van onderzoek en innovatie**.

↑ Foto 1: The future is Europe © visit.brussels - Jean-Paul Remy

EUROPESE PROGRAMMA'S VOOR STADSONTWIKKELING

- > URBACT
- > Urban Innovative Actions
- > ESPON
- > INTERREG North-West Europe
- > INTERREG Europe
- > Horizon Europe
- > JPI Urban Europe
- > EFRO en ESF, regionaal

EUROPEES HERSTELPLAN

Om de gevolgen van de COVID-crisis op te vangen, kwam er in 2020 een Europees herstelplan van 750 miljard euro uit de startblokken. Het doel is een veerkrachtiger, groener en digitaal Europa te bouwen. Het Brussels Gewest zal 395 miljoen euro krijgen voor de financiering van 5 hervormingen en 14 concrete investeringsprojecten (renovatie van gebouwen, duurzaam vervoer, onderwijs, opleiding, digitalisering, openbaar bestuur).

MEER WETEN

Internationale en Europese actie van perspective.brussels:
<https://perspective.brussels/nl/over-ons/internationale-belgische-metropool>

Stedelijk beleid van de Europese Unie:
https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/urban-agenda-eu_nl

Stedelijk beleid van de Verenigde Naties:
<http://unhabitat.org>

Hoe vertaalt het Brussels Gewest die Europese strategieën naar het lokale niveau?

Brussel, een unieke positie in Europa

In vergelijking met andere Europese grootsteden verkeert Brussel in een bijzondere positie wat de betrekkingen met de Europese Unie betreft. Dat heeft niet alleen te maken met haar status als hoofdstad van Europa, waar de meeste Europese instellingen gevestigd zijn, maar ook met het federale systeem dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigingsbevoegdheid en directe invloed op bepaalde Europese instellingen en beleidsterreinen verleent.

Het Belgisch federalisme bepaalt dat de gewesten en gemeenschappen verantwoordelijk zijn voor de internationale betrekkingen in de domeinen waarvoor ze bevoegd zijn. Ze kunnen met andere woorden onder bepaalde voorwaarden België vertegenwoordigen op sommige Europese ministerraden voor aangelegenheden zoals ruimtelijke ordening, huisvesting of cohesiebeleid.

Brussel is, als gewestelijke entiteit, de enige Europese metropool die:

- › Rechtstreeks in de Europese Raad van Ministers kan zetelen (als vertegenwoordiger van België);
- › Rechtstreeks in de beheerscomités van bepaalde Europese programma's kan zetelen;
- › Rechtstreeks kan onderhandelen over een reeks fondsen, waaronder het EFRO, het ESF en het Herstelplan, en die direct kan beheren.

Hierdoor krijgt het Brussels Gewest directere toegang tot de Europese instellingen en is het in een unieke positie om mee de inhoud van bepaalde Europese beleidsmaatregelen, regelgevingen en programma's te bepalen.

Complementariteit tussen Europese en Brusselse strategieën

Het Brussels Gewest maakt gebruik van de steunmogelijkheden die Europa biedt, als aanvulling op zijn eigen gewestelijke instrumenten, zoals:

- › het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling
- › Strategie Go4brussels2030
- › het Gewestelijk Mobiliteitsplan Good Move
- › het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie
- › het Gewestelijk Innovatieplan
- › het Gewestelijk Lucht-Klimaat-Energieplan
- › het Natuurplan
- › enz.

Dankzij Europese steun kunnen Brusselse overheids-, verenigings- en privéactoren toegang krijgen tot extra financiering, nieuwe ideeën uittesten, best practices uitwisselen of hun kennis en innovatiecapaciteit vergroten. Europa **versterkt op die manier de resultaten die Brussel behaalt** op het gebied van stedelijke, economische, maatschappelijk en ecologische transitie.

De stem van Brussel overal laten horen

Het Brussels Gewest heeft niet alleen rechtstreeks toegang tot bepaalde Europese instellingen, maar geniet ook een grote invloed via zijn deelname aan Europese netwerken zoals EURO-CITIES (het netwerk van grote Europese steden) of het **European Metropolitan Authorities Forum**. Die netwerken doen dienst als interface tussen de steden en de instellingen van de Europese Unie en streven naar een grotere **erkenning van de stedelijke en grootstedelijke dimensies in het Europese beleid**.

LEXICON

GPDO, een territoriale visie voor 2040: het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) is het strategische document dat de doelstellingen en prioriteiten bepaalt voor de ontwikkeling van het Brussels Gewest, op basis van de economische, sociale, ecologische en mobiliteitsbehoeften op middellange en lange termijn.

<https://perspective.brussels/nl/plannen-reglementen-en-handleidingen/de-strategische-plannen/het-gewestelijk-ontwikkelingsplan-0>

Strategie go4Brussels 2030: gewestelijke strategie voor een economische, maatschappelijke en milieutransitie voor Brussel. Naar aanleiding van de COVID-crisis werd de strategie bijgestuurd om de vele nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden.

<https://go4.brussels/nl>

EUROCITIES: een in Brussel gevestigde Europese vereniging die meer dan 140 grote Europese steden uit 39 verschillende landen samenbrengt. Ze vertegenwoordigt de belangen en noden van ongeveer 130 miljoen burgers bij de Europese instellingen.

<https://eurocities.eu/>

VOORBEELDEN VAN DOOR DE EU GEFINANCIERDE PROJECTEN IN BRUSSEL

- › Samenwonen
- › Jeugdhulp
- › Bedrijvencentra
- › Kinderdagverblijven
- › Sociaal-culturele en sportcentra
- › Fietspaden
- › Steun aan bedrijven
- › Microkredieten

Focus - EFRO-programma en stedelijke ontwikkeling

Samenwerking tussen Europa en de regio's

Sinds zijn ontstaan in 1989 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillende stadsvernieuwingsinitiatieven ontwikkeld met de steun van Europese, nationale en lokale overheden en van privéactoren.

Van de verschillende Europese programma's is het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) ongetwijfeld het programma met de grootste zichtbaarheid in Europa en in Brussel. Het EFRO is een van de fondsen waarmee het **Europese cohesiebeleid** wordt gefinancierd. De uitvoering van de EFRO-programmeringen berust op het beginsel van **samenwerking** tussen Europa, het lokale niveau en de projectleiders en op het beginsel van **cofinanciering**.

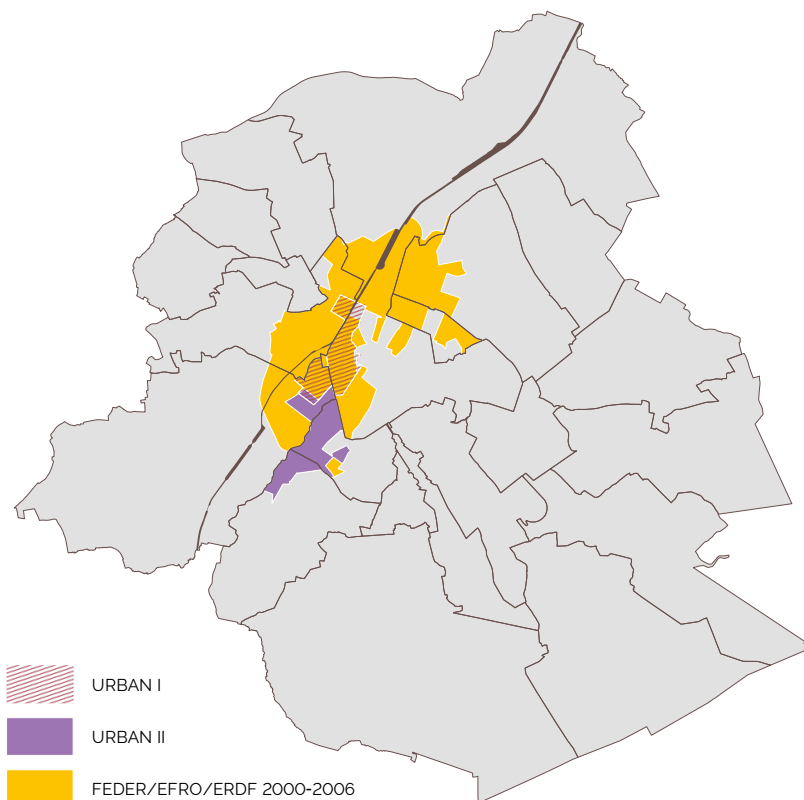
In België ontwikkelt elk van de drie gewesten een EFRO-programma voor zijn grondgebied, in samenwerking met de Europese Commissie.

De territoriale en stedelijke dimensie van het EFRO

Tussen 1989 en 2006 volgde het EFRO-fonds een resoluut **territoriale** strategie, waarbij Europa aan de regio's vroeg om de gebieden waar de projecten moesten worden uitgevoerd nauwkeurig af te bakenen. Europa wilde op die manier de financiering van het EFRO toespitsen op de meest hulpbehoevende gebieden. Die territoriale aanpak ging gepaard met specifieke aandacht voor de **stedelijke ontwikkeling van wijken in moeilijkheden** via de programma's URBAN I (1994-1999) en URBAN II (2000-2006) en voor **gedeïndustrialiseerde stedelijke gebieden** via de EFRO-programma's 2000-2006.

In Brussel heeft die territoriale aanpak geleid tot de afbakening van **verschillende zones langs het Kanaalgebied** en de toepassing van EFRO-middelen voor de **stadsvernieuwing in dit gebied**.

KAART 1 EFRO 1994-2006, perimeters URBAN I, II en EFRO-programma 2000-2006

Bron: perspective.brussels

4 EUROPESE STRUCTUURFONDSEN (2021-2027)

Dit zijn de instrumenten van het Europese cohesiebeleid:

- > EFRO: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
- > ESF: Europees Sociaal Fonds
- > Cohesiefonds
- > JTF: Just Transition Fund (Rechtvaardig Transitiefonds)

OMVANG VAN HET COHESIEBELEID IN EUROPA VOOR 2021-2027:

392

miljard euro

37%

van de Europese begroting

LEXICON

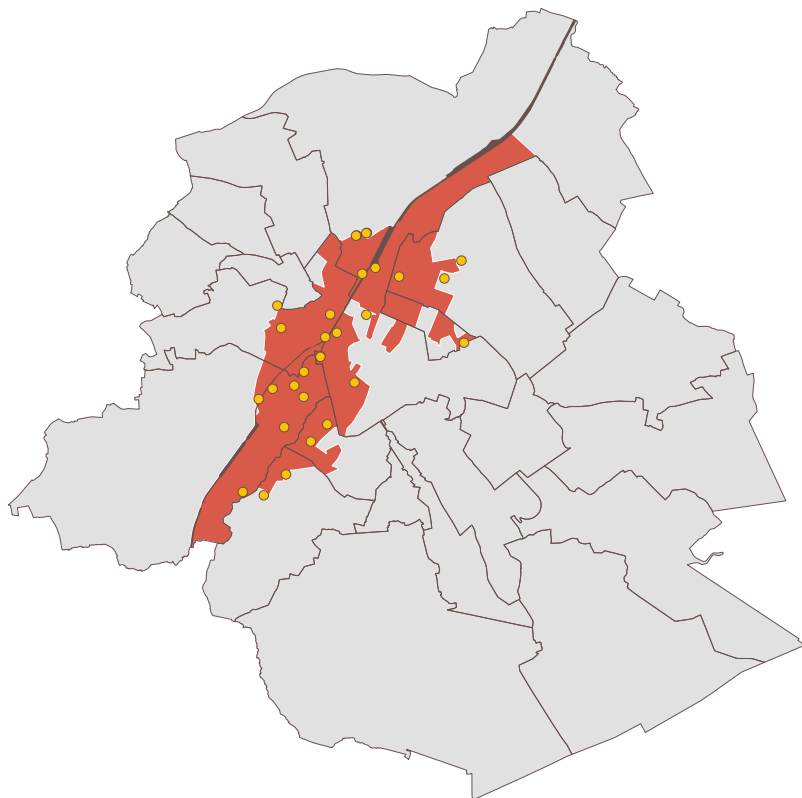
Europees cohesiebeleid: in 1957 in het leven geroepen Europees beleid dat gericht is op een harmonieuze economische, maatschappelijke en territoriale ontwikkeling van de Europese Unie en op het verkleinen van de verschillen in ontwikkeling tussen de Europese regio's.
<https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

Prioritaire interventiezone: gebied dat door het Brussels Gewest is afgebakend om de financiering van de EFRO-programma's 2000-2006 en 2007-2013 te concentreren in de centrumwijken van Brussel.

Tussen 2007 en 2013 begon Europa meer en meer aandacht te besteden aan het concurrentievermogen en de aantrekkingskracht van gebieden, ten koste van de territoriale samenhang. Die indeling in gebieden in het kader van de fondsen en gerichte acties is niet langer verplicht op Europees niveau.

Brussel is echter bij haar EFRO-programmering een territoriale aanpak blijven volgen en heeft de financieringen toegespitst op een prioritaire interventiezone langs het kanaal.

KAART 2 EFRO-programma 2007-2013, perimeter en locatie van territoriale projecten

Bron: perspective.brussels

In 2014 pikte Europa die territoriale strategie weer op en introduceerde die ook een stedelijke dimensie, waarbij bijvoorbeeld 5% van het totale EFRO-bedrag in stedelijke gebieden moet worden besteed.

Het Brussels Gewest koos in dat verband voor een hybride aanpak, waarbij het een territoriale strategie volgt voor de investeringen in infrastructuur in het Kanaalgebied en de strategische gewestgebieden. De rest van de financiering wordt op het volledige gewestelijke grondgebied besteed. Het verbeteren van de leefomgeving in kwetsbare gebieden en van kwetsbare bevolkingsgroepen is bovendien een van de voornaamste werkpijlers van het Brusselse EFRO-programma.

Voor de periode 2021-2027 heeft de Commissie de territoriale aanpak en de stedelijke dimensie van het EFRO-programma kracht bijgezet door voor te schrijven dat minstens 8% van het totale EFRO-bedrag in stedelijke gebieden moet worden besteed.

Het Brussels Gewest is momenteel bezig met het uittekenen van zijn strategie voor het inzetten van de EFRO-middelen in die periode. Het zal daarbij rekening moeten houden met de vijf grote doelstellingen van de Unie voor een slimmer (innovatie, digitalisering), groener en koolstofarm Europa dat meer verbonden (strategische vervoersnetten en digitale communicatienetwerken) en sociaal (versterking van de Europese sociale rechten) is en dichterbij de burger staat.

Verschillende projecten bouwen mee aan de stad van morgen

Sinds 1994 werden meer dan 180 projecten door Europa via het EFRO-fonds gefinancierd als onderdeel van het economische, maatschappelijke en ecologische transitiebeleid waarbij het Brussels Gewest zich heeft aangesloten.

EFRO-SUBSIDIES DIE DE AFGELOPEN 30 JAAR AAN BRUSSEL WERDEN TOEGEKEND

- › 1994-1999
URBAN I-programma:

15

projecten (€ 7 miljoen)

- › 2000-2006
URBAN II-programma:

11

projecten (€ 15 miljoen)

- › 2000-2006
Operationeel programma EFRO:

62

projecten (€ 104 miljoen)

- › 2007-2013
Operationeel programma EFRO:

32

projecten (€ 108 miljoen)

- › 2014-2020
Operationeel programma EFRO:

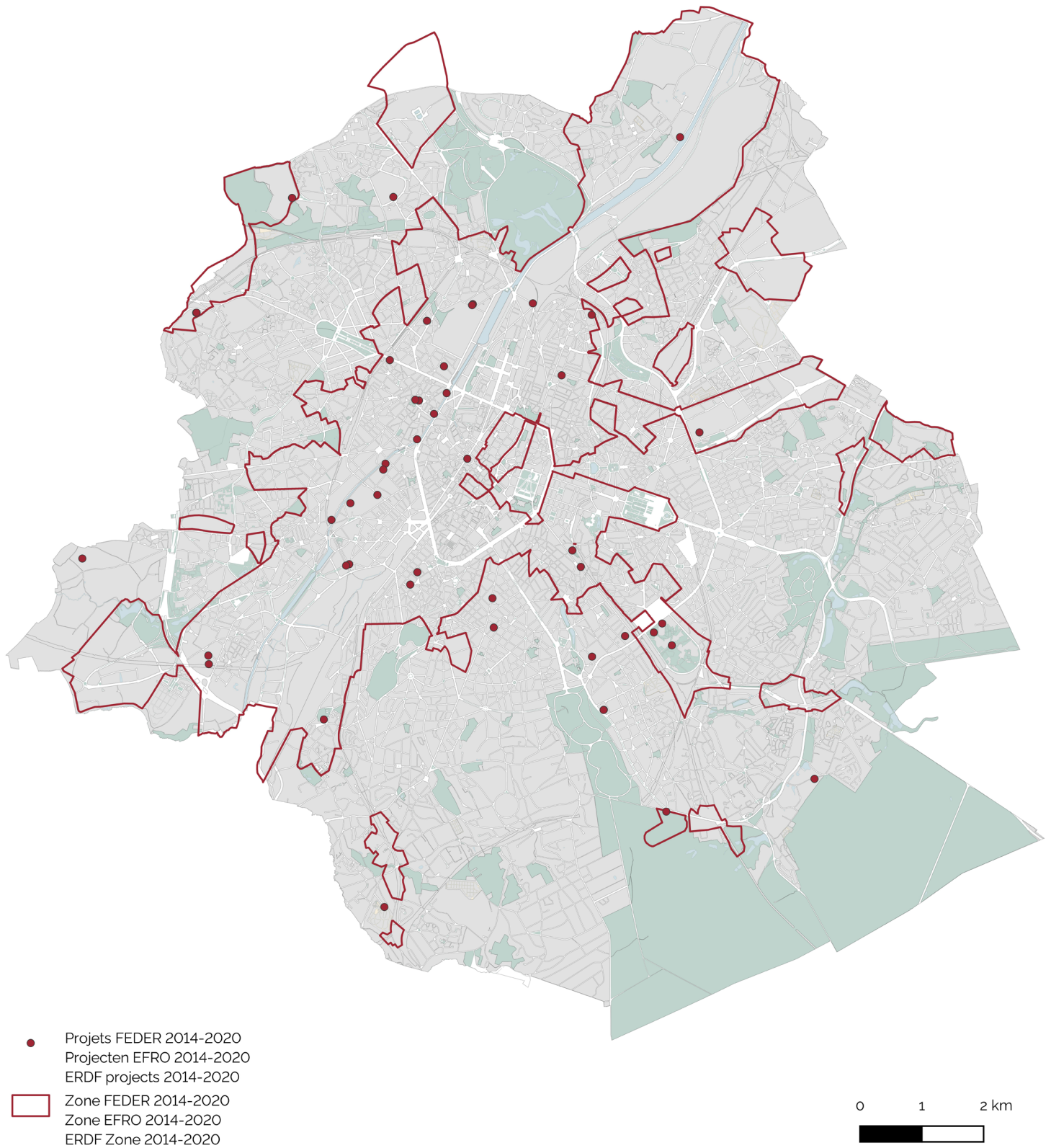
61

projecten (€ 195 miljoen)

MEER WETEN OVER HET EFRO IN BRUSSEL

- › Website van het EFRO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
<http://efro.brussels>
- › Website van de cohesiefondsen in België:
<https://www.europeinbelgium.be/nl/brussels-hoofdstedelijk-gewest-efro>

KAART 3 EFRO-programma 2014-2020, perimeter en locatie van territoriale projecten

Drie concrete en ambitieuze projecten van de EFRO-programmering 2014-2020 in de kijker

L(ag)UM - Stadslandbouw voor een productieve en duurzame stad

L(ag)UM, dat op 11 oktober 2021 van start is gegaan, is een EFRO-project dat gericht is op participatief actieonderzoek in de duurzame voedingssector. Het project is een aanvulling op het wijkcontract Maalbeek en voorziet in de aanleg van een moestuin van ongeveer 1.500 m² op het dak van een Colruyt-winkel.

De moestuin wordt aangelegd in samenwerking met de gemeente Elsene en de ULB (Université Libre de Bruxelles) en is een showcase voor de verschillende plantculturen die bovengronds mogelijk zijn en die bovendien door burgers kunnen worden gereproduceerd. De pedagogische, sociale en opleidingsdimensie van het project is in handen van de non-profitorganisatie Refresh.

Usquare - Een nieuwe wijk voor een circulaire en innoverende stad

Het stadsproject 'Usquare' heeft ook financiële steun van Europa gekregen om de voormalige militaire kazerne in Brussel om te bouwen tot een nieuwe wijk waar innoverende manieren van wonen, leren en creëren worden gecombineerd. Deze internationale wijk zal op termijn een voorbeeldfunctie vervullen, zowel op technisch vlak (circulaire economie, energieprestatie, ...) als op het vlak van samenleven (collectieve, solidaire projecten, ...).

Masui4Ever - Een culturele infrastructuur voor een inclusieve stad die dicht bij haar inwoners staat

Het project 'Masui4Ever' wil een permanente ankerplaats in de stad bieden aan de vzw Zinneke voor al haar sociaal-artistieke, educatieve kunst- en productieactiviteiten. Daarvoor kreeg de voormalige zegeldrukkerij van 2.088 m² een complete make-over, met een nieuwe inrichting en uitrustingen. Het doel is om een culturele voorziening te bouwen in een wijk met heel weinig dergelijke voorzieningen en om een sociaal-artistieke dynamiek op gang te brengen. Om de twee jaar organiseert de vzw Zinneke de Zinneke Parade, een evenement dat de verschillende Brusselse gemeenten samenbrengt en de culturele diversiteit van de wijken in de kijker zet.

MEER WETEN OVER DE PROJECTEN

- > L(ag)UM:
www.efro.brussels/project/lagum
- > Usquare:
www.usquare.brussels/nl
- > Masui4ever:
www.zinneke.org/Masui?lang=nl

↑ Foto 2: L(ag)UM dakmoestuinproject, © GOB - Yannick Coppens

↑ Foto 3: Usquare © perspective.brussels/BUUR

↑ Foto 4: Masui4Ever Zinneke © 2020 - Delphine Mathy

LEXICON

Duurzame wijkcontracten: actieplan beperkt in tijd en ruimte. Het contract wordt gesloten tussen het gewest, de gemeente en de inwoners van een Brusselse wijk. Het legt een interventieprogramma vast met een welbepaalde begroting.

<https://wijken.brussels/1/>

Casestudy - Europa steunt transitie in het Kanaalgebied

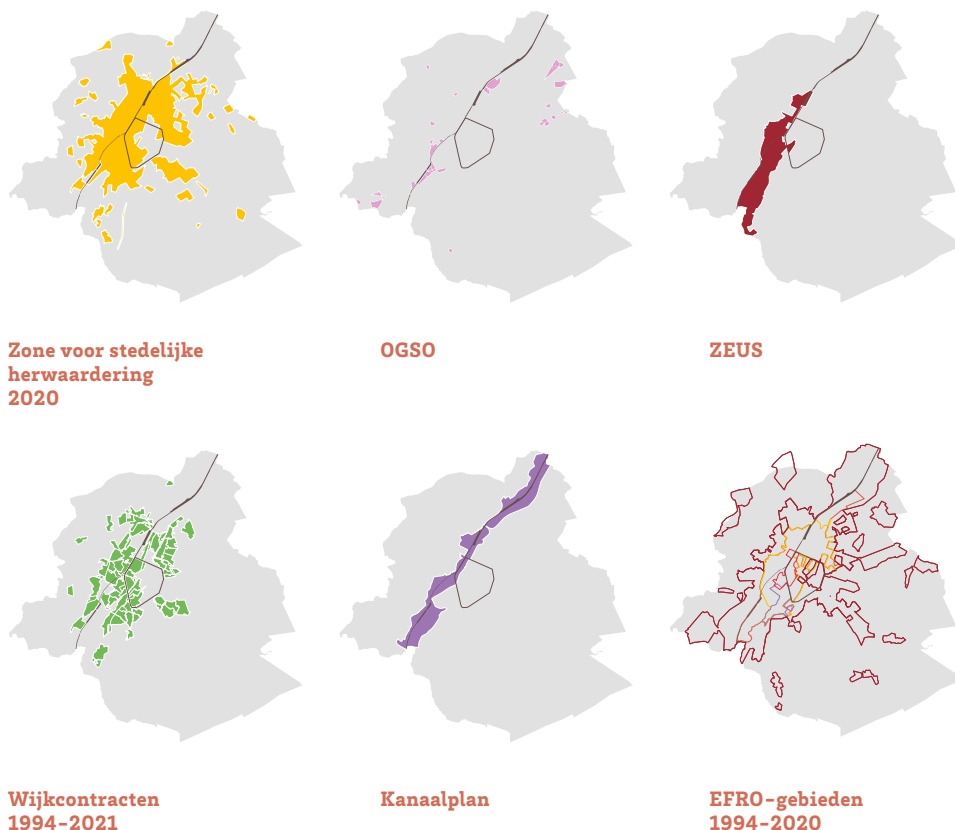
Een strategisch gebied

Het Kanaalgebied is als historisch hart en voormalige industriezone een strategisch gebied voor de ontwikkeling van Brussel. Het doorkruist het volledige centrale deel van het gewest aan weerszijden van het 14 km lange kanaal dat Brussel met Charleroi en de Noordzee verbindt. Dit gebied telt een groot aandeel jongeren en maakt een sterke demografische groei door. Het pakt uit met een uitgesproken economische, creatieve en culturele dynamiek en een verscheidenheid aan bevolkingsgroepen, functies en landschappen. In dit gebied zijn echter ook stevige overheidsinvesteringen nodig om de armoede waarin een groot deel van de inwoners leeft gericht aan te pakken en te zorgen voor een beter leefklimaat in de wijken. Tot slot is het ook een strategische verbindingssas tussen rivieren en spoorwegen en een belangrijk gebied voor de biodiversiteit en hydrologie. Om al die redenen wordt het Kanaalgebied in het **Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling** als een volwaardige strategische pool aangemerkt.

Gecombineerd optreden van de overheid en van Europa

Vanaf de jaren 1960-1970 onderging het Kanaalgebied een deïndustrialiseringsproces dat leidde tot een viervoudige transformatie: fysiek, economisch, sociaal en ecologisch. Het Brussels Gewest ondernam in de loop der jaren verschillende initiatieven om de **herwaardering en de territoriale cohesie** van dit gebied te ondersteunen. Die Brusselse initiatieven worden aangevuld door de Europese programma's URBAN I en II, de verschillende EFRO-programma's (vanaf 2000) en sommige ESF-programma's. Ze verlenen financiële steun aan openbare, particuliere, academische actoren en verenigingen om projecten in verband met circulariteit, stedelijk metabolisme en maatschappelijke innovatie uit te voeren en veelbelovende sectoren te ondersteunen (o.a. duurzame voeding, duurzaam bouwen, gezondheid, hulpbronnen en afval).

KAARTEN 4 TOT 9 Verschillende overheidsvoorzieningen die de transitie in het Kanaalgebied ondersteunen

HET KANAALGEBIED

15%

van het Brussels grondgebied (2.509 ha)

17%

van zijn inwoners (190.000).

6.000

bedrijven

7,5

miljard euro opbrengsten per jaar.

LEXICON

Stadsvernieuingsbeleid: stedelijke herwaardering heeft als doel om een stedelijke perimeter volledig of ten dele te herstructureren om de economische, maatschappelijke en milieugebonden stadsfuncties te ontwikkelen of te bevorderen, desgevallend door de opwaardering van de architecturale en culturele kenmerken, met het oog op een duurzame ontwikkeling (bron: <https://wijken.brussels/2/>).

Zone voor Stedelijke Herwaardering (ZSH): verenigt wijken die het moeilijk hebben. Het doel van de investeringen is om er de levenskwaliteit, de sociaal-economische integratie en de lokale economie te verbeteren.

Zone van Economische Uitbouw in de Stad (ZEUS): bevordert de tewerkstelling in een bepaald gebied door bedrijven aan te zetten om lokale werknemers in dienst te nemen.

Ondernemingsgebied in de Stedelijke Omgeving (OGSO): zone van het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP)

De kansen grijpen die Europa biedt voor de periode 2021-2027

De COVID-19-crisis liet zich in de Europese grootsteden nog meer voelen dan elders. Daarom moet de plaats van de steden in het post-COVID-herstel en in het Europese besluitvormingsproces worden versterkt en moet hun stem luider klinken. Dankzij de vernieuwing van de Stedelijke Agenda door de Europese ministers in november 2021 zal het gewicht van de steden de komende jaren zwaarder doorwegen.

1.800 miljard voor 2021-2027

De Europese Unie heeft zopas haar beleid voor de periode 2021-2027 helemaal vernieuwd. Ze trekt daarvoor zo'n 1.800 miljard uit, **het grootste begrotingspakket ooit in haar geschiedenis**.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan deze kans aangrijpen om **zijn eigen herstel en zijn stedelijke veerkracht een duwtje in de rug te geven**. Het is de bedoeling dat de Brusselaars maximaal voordeel kunnen halen uit:

- › de 395 miljoen euro van het **Europese herstelplan**, waarmee 14 investeringsprojecten in het Brussels Gewest zullen worden gesteund.
- › de nieuwe programmeringen van het **EFRO**, het **ESF** en de **Jeugdgarantie** en de gloednieuwe **Kindergarantie**.
- › het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma 'Horizon Europe', dat twee grote missies zal financieren die bijzonder interessant zijn voor Brussel: **100 klimaatneutrale steden** tegen 2030 en **150 klimaatbestendige regio's en gemeenschappen** tegen 2030.
- › alle nieuwe Europese initiatieven: het **European Urban Initiative**, het **Affordable Housing Initiative** en het **New European Bauhaus**.
- › en belangrijke wetswijzigingen in verband met de **Europese Green Deal**.

De grootste uitdagingen hebben te maken met het bestuur. Daarvoor is een uitstekende coördinatie nodig tussen de Brusselse overheidsactoren, een goede samenwerking tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus en actoren en een degelijke afstemming tussen de Europese fondsen en de territoriale ontwikkeling.

Op die manier kan het Brussels Gewest de kansen die Europa biedt om zijn territoriale, economische, maatschappelijke en ecologische transitie te stimuleren, ten volle benutten.

5 PRIORITEITEN VAN HET COHESIEBELEID 2021-2027

- › Een slimmer, concurrerender Europa
- › Een groener, koolstofarm Europa
- › Een meer verbonden Europa door mobiliteit
- › Een sociaal en inclusiever Europa
- › Een Europa dat dichterbij de burger staat en de duurzame ontwikkeling op elk grondgebied ondersteunt

LEXICON

Missies Horizon Europe: de missies zijn een integraal onderdeel van het kaderprogramma Horizon Europe voor de periode 2021-2027 en zijn een verbintenis om een aantal van de grootste uitdagingen van vandaag op te lossen, zoals de bestrijding van kanker, aanpassing aan de klimaatverandering, leven in groenere steden, zorgen voor gezonde bodems en voedsel...

New European Bauhaus: een initiatief dat eind 2020 door de voorzitter van de Europese Commissie werd opgestart. Het wil een beweging op gang brengen om te onderzoeken hoe we beter samen kunnen leven, om mensen met verschillende achtergronden en uit verschillende disciplines met elkaar te verbinden en de opkomst van nieuwe oplossingen voor een meer esthetische, duurzame en inclusieve leefomgeving te ondersteunen.

Europees Stadsinitiatief: een nieuw instrument van de Europese Commissie. Het is de bedoeling om een samenhangende steun aan de steden te verlenen in alle stedelijke gebieden, waarbij aandacht wordt besteed aan de diversiteit van de initiatieven, programma's en instrumenten die de steden in het kader van het cohesiebeleid ter beschikking hebben.

Affordable Housing Initiative: dit initiatief is een hoeksteen van de EU-strategie voor de vernieuwing van gebouwen en wil de komende jaren in de hele EU 100 wijken nieuw leven in te blazen door middel van pilootprojecten.

Verantwoordelijke uitgever

Antoine DE BORMAN,
directeur-generaal van perspective.brussels,
Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

De hier voorgestelde resultaten zijn louter informatief. Ze hebben geen juridisch karakter.

Overname van de inhoud is toegestaan met bronvermelding – © 2021 perspective.brussels